

ประชาชนกับการมีส่วนร่วมต่อการเมืองการปกครองในท้องถิ่น

People and Participation in Local Government Politics

ศักดา พลเข้ม¹ พงศภัค พวงทอง² และจารุณี บุญอ่อน³

Sakda Ponkhem, Pongsapak Puangthong and Jarunee Boon-on

Received: May 9, 2020

Revised: January 20, 2021

Accepted: January 21, 2021

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการเมืองการปกครองในท้องถิ่นพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ถือเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตยเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นร่วมตัดสินใจต่อการเมืองการปกครองในท้องถิ่นและระดับประเทศ และที่สำคัญการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้นเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตยและควบคุมการทำงานของเจ้าหน้าที่ภาครัฐได้เป็นอย่างดี การปกครองท้องถิ่นถือว่าเป็นพื้นฐานของประชาธิปไตยระดับชาติ เพราะการพัฒนาการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย ในระดับชาติจะประสบความสำเร็จได้ก็จำเป็นต้องอาศัยพัฒนาการของการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่นก่อน โดยการสร้างความเข้าใจและการยอมรับจากประชาชนว่าการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อชีวิตความเป็นอยู่ของเขา นอกจากนี้การปกครองท้องถิ่นเปรียบเสมือนสถาบันฝึกอบรมประชาชนให้มีความเข้าใจในกระบวนการและกลไกทางการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย เพราะจะช่วยให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้และเกิดความเข้าใจในระบบการเมืองมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ประชาชน, การมีส่วนร่วม, การเมืองการปกครองในท้องถิ่น

¹⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์; Mahachulalongkornrajavidyalaya

University, Nakhon Sawan Campus

Corresponding author, e-mail: sakda.pon@mcu.ac.th, Tel. 098-7957003

Abstract

The purpose of this academic paper is to study the participation of people in politics and local government. Found that public participation is considered the key to strengthening democracy is an opportunity for people to express their opinions Participate in local politics and country level and most importantly, the political participation of the people is to examine the use of state power and control the work of government officials as well. Local government holding that is the basis of national democracy Because of the development of politics and government in a democratic system the national level will be successful, requiring the development of self-government at local level first. By creating understanding and acceptance from the people that local government is necessary and useful to his life In addition, local government is like a public training institute. Understand the process and mechanisms of democratic governance because helping people happen learning and understanding of the political system.

Keywords: People, participation, Local government politics

บทนำ

ประเทศไทยได้เกิดปรากฏการณ์การเรียกร้องความต้องการของประชาชนคนไทย หลาย ๆ ฝ่ายอย่างต่อเนื่องในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประเทศเป็นจำนวนมาก เพื่อต้องการเข้าร่วมตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นทางตรงหรือทางอ้อมจะเป็นวิธีการที่ถูกต้องหรือไม่จะได้รับการยอมรับตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม การกระทำนั้นมุ่งประสงค์ต่อนโยบาย สาธารณะและการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 250 ระบุว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจ ดูแล และจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชน ในท้องถิ่นตาม หลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุน การจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ การจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะใดที่สมควรให้เป็น หน้าที่และอำนาจโดยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดการปกครองส่วนท้องถิ่น การ จัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ หรือให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการใดให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งต้องสอดคล้องกับรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามวรรคสี่และกฎหมายดังกล่าวอย่าง น้อย ต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับกลไกและขั้นตอนในการกระจายหน้าที่และอำนาจ ตลอดจน งบประมาณและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่และอำนาจดังกล่าวของส่วนราชการให้แก่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นด้วย ในการจัดทำบริการสาธารณะหรือกิจกรรมสาธารณะใดที่เป็นหน้าที่และอำนาจของ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถ้าการร่วมดำเนินการกับเอกชนหรือหน่วยงานของรัฐหรือการมอบหมายให้เอกชนหรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการจะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่นมากกว่าการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการเอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะร่วมหรือมอบหมายให้เอกชนหรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการนั้นก็ได้อ (สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560) จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ในหมวด “การปกครองท้องถิ่น” รัฐจะต้องให้ความอิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นมีสมาชิกสภาท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งมีอิสระในการกำหนดนโยบายสาธารณะ การจัดบริการสาธารณะ การเงิน การคลัง มีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ นอกจากนี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนยังพบปัญหาที่ไม่แตกต่างกันมากนักในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ อย่างน้อย 3 ประการได้แก่

1) ปัญหาความตื่นตัวทางการเมืองเพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยนั้นจะต้องเป็นการมีส่วนร่วมแบบสมัครใจไม่ใช่เป็นแบบปลุกกระตุ้นสำหรับการมีส่วนร่วมแบบเสรีหรือแบบสมัครใจนี้จะเกิดขึ้นได้เมื่อประชาชนมีความสำนึกทางการเมืองหรือความตื่นตัวทางการเมืองเสียก่อนคนไทยยังมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำ

2) ปัญหาวัฒนธรรมทางการเมืองและการศึกษา มีงานวิจัยหลายเรื่องสรุปและแสดงถึงว่าวัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทยนั้นไม่สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองเพราะประชาชนโดยทั่วไปเชื่อว่าการเมืองหรือการบริหารประเทศเป็นเรื่องของคนกลุ่มน้อยบางกลุ่มเท่านั้นและยังเห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องของผลประโยชน์อย่างชัดเจนจนเกินไปการเมืองเป็นเรื่องของความ “สกปรก” ความรู้สึกเช่นนี้ทำให้ประชาชนขาดความศรัทธาหรือความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง

3) ปัญหาจากบทบาทของพรรคการเมือง เพราะการขาดองค์กรหรือสถาบันทางการเมืองที่คอยกระตุ้นให้ประชาชนมีความกระตือรือร้นทางการเมืองอยู่เสมอและเป็นกลุ่มเป็นก้อน สถาบันทางการเมืองที่สำคัญคือ “ระบบพรรคการเมือง” (Political Party) ในปัจจุบันพรรคการเมืองยังเป็นองค์กรที่อ่อนแอและขาดความเป็นสถาบันที่ต่อเนื่องดีพอปัญหาที่สำคัญที่สุดของพรรคการเมืองไทย คือ การขาดองค์กรที่ซับซ้อนพอที่จะเผชิญกับความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วพรรคการเมืองไทยตั้งขึ้นจากการรวมตัวของบรรดาสมาชิกเพื่อสนับสนุนผู้นำทางการเมืองคนใดคนหนึ่งเท่านั้นพรรคการเมืองทุกพรรคไม่ว่าพรรคเล็กหรือพรรคใหญ่มีสาขาพรรคน้อยมากสาขาบางแห่งมีแต่รูปแบบที่เป็นทางการเท่านั้นไม่มีบทบาทอะไร (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และคณะ, 2554)

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินโครงการพัฒนาต่าง ๆ ของท้องถิ่นและชุมชน หน่วยงานของรัฐในส่วนภูมิภาคที่เป็นกลไกหลักในการผลักดันการมีส่วนร่วมจำต้องตระหนักถึงความสำคัญในการมีส่วนร่วมและการจัดการตนเองของภาคประชาชนให้มากกว่านี้เพื่อจะได้ให้ความสำคัญในการทำหน้าที่ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในการจัดการตนเองของ

ชุมชนและการสร้างพื้นที่สาธารณะให้แก่ภาคประชาชนได้แสดงความคิดเห็นถึงความต้องการของตนเองและชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งการประชาสัมพันธ์และการสื่อสารสาธารณะที่จะช่วยสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนให้รู้ถึงสิทธิของตนเองและของชุมชนที่จะต้องดำเนินการด้วยตนเองได้มากขึ้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน มีผลทำให้การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีบทบาทที่สำคัญนั่นก็คือ การส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมการปกครองท้องถิ่น การบริหาร สิทธิ กิจกรรมทางการเมืองและอื่น ๆ ให้มากที่สุด เพื่อสนองต่อความต้องการในพื้นที่ซึ่งจากแนวความคิดที่ว่าประชาชนในท้องถิ่นเท่านั้นที่จะรู้ปัญหาและวิธีการแก้ไขของตนเองอย่างแท้จริง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีคนในท้องถิ่นมาบริหารงานเพื่อให้สมเจตนารมณ์และความต้องการของชุมชนและอยู่ภายใต้การควบคุมของประชาชนในท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องให้ความสำคัญต่อประชาชนโดยเฉพาะในประเด็นการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทุกรูปแบบและทุก ๆ กิจกรรมเพื่อให้ตรงต่อความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน

การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชนเป็นอีกแนวคิดหนึ่งที่อยู่ในความสนใจของนักวิชาต่าง ๆ มากมายที่อธิบายได้จนเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นสังคมโดยเฉพาะสังคมที่เป็นประชาธิปไตยอย่างในประเทศที่ยังคงมีความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างประชาชนกับรัฐบาลหรือระหว่างประชาชนกับประชาชนก็ตาม ซึ่งยังไม่ได้ศึกษาทำความเข้าใจในบริบทอื่น ๆ กันต่อไป เพื่อให้เกิดความเข้าใจให้มากขึ้นและขอบเขตการมีส่วนร่วมที่สร้างสรรค์เพื่อลดความขัดแย้งในระดับความรุนแรงลง หลักการการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชนที่จะแสดงออกซึ่งอำนาจสูงสุดที่ตนมีอยู่ได้ 5 ทางดังนี้ คือ

1. การออกเสียงเลือกตั้ง (Election) เป็นการแสดงออกซึ่งอำนาจของประชาชนสามารถจะเลือกรัฐบาลคือผู้ที่ดำเนินงานของราชการเลือกตั้งที่ใช้หลักการเสมอภาคให้ประชาชนทุกคนมีสิทธิในการเลือกตั้งทั่วไปโดยไม่มีข้อจำกัดทางเพศ ทางทรัพย์สินสมบัติหรือทางชาติตระกูล เรียกว่า Universal Suffrage จึงจะถือว่าเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงในอดีตนั้นการต่อสู้เพื่อ Universal Suffrage เป็นไปอย่างคึกคักและเข้มข้นกว่าที่คนจนผู้ไม่มีที่ดินหรือสตรีจะมีสิทธิในการเลือกตั้งได้

2. การออกเสียงประชามติ (Referendum) คือ อำนาจที่ประชาชนมีอยู่ในการตัดสินใจในปัญหาต่าง ๆ ของรัฐตามเจตจำนงของคนส่วนใหญ่ในทางปฏิบัติมักจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกฎหมายรัฐธรรมนูญ เช่น การจะยอมรับร่างรัฐธรรมนูญที่ยก่างขึ้นใหม่ทั้งฉบับ หรือขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตอนใดตอนหนึ่ง หรือไม่ต้องการลงคะแนนเสียงก็ไม่ซับซ้อนแต่อย่างใดคือ เพียงแค่โหวตว่า Yes หรือ No เท่านั้นเองที่มาของการออกเสียงประชามตินี้มาจากสวิตเซอร์แลนด์ที่เน้นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญและพบในรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย เป็นต้น ให้ประชาชนออกเสียงประชามติรับรองหรือไม่รับรองการแก้ไขรัฐธรรมนูญ

3. ประชาชนมีสิทธิเสนอร่างกฎหมาย (Initiative) ตามหลักประชาธิปไตยโดยทั่วไปแล้ว ประชาชนมักจะใช้อำนาจอธิปไตยในการร่างกฎหมายผ่านทางฝ่ายนิติบัญญัติ คือ รัฐสภาแต่ประชาชนก็มีสิทธิที่จะแสดงอำนาจอธิปไตยในการเสนอร่างกฎหมายเองได้ ซึ่งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560 ตามมาตรา 133 คือ ต้องเป็นประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งและต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่า 10,000 คน สามารถใช้สิทธิเสนอร่างพระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) ได้ ซึ่งเมื่อเทียบกับรัฐธรรมนูญ 2550 และ 2540 จะพบว่า จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในการเข้าชื่อเสนอกฎหมายในรัฐธรรมนูญ 2560 เท่ากับรัฐธรรมนูญ 2550 คือจำนวนไม่น้อยกว่า 10,000 คน ซึ่งลดลงจำนวนจากรัฐธรรมนูญ 2540 ที่เขียนให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า 50,000 คน สำหรับหลักคิดของการลดจำนวนประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย ก็เพื่อเป็นการส่งเสริมการใช้สิทธิของประชาชนในการเสนอร่างกฎหมายให้สะดวกขึ้น

4. ประชาชนสามารถตัดสินใจปัญหาสำคัญเกี่ยวกับนโยบายรัฐ (Plebiscite) ที่มาของ Plebiscite นั้นมีประวัติมาจากสาธารณรัฐโรมัน (ก่อนสมัยที่จะเป็นจักรวรรดิโรมัน) นั้นมีการแบ่งประชาชนชาวโรมันเป็นสองชั้นคือพวกพาดริเซียน (Patricians) เป็นพวกผู้ดีกับพวกพลเบียน (Plebeians) เป็นพวกไพร่คล้ายกับการแบ่งชนชั้นของเมืองไทยในสมัยโบราณที่มีสิทธิในสังคมแตกต่างกันดังนั้น กรณีการลงคะแนนเสียงที่ให้พวกไพร่ลงคะแนนด้วยจะเป็นเรื่องสำคัญระดับชาติทีเดียวในทางปฏิบัติเมื่อรัฐบาลมีปัญหาระดับนโยบายที่ไม่สามารถตัดสินใจได้เองเนื่องจากอาจจะเกิดผลกระทบอย่างใหญ่หลวงในสังคม เช่น การที่จะเลิกจำหน่ายสุราหรือการที่จะเปิดให้มีโสเภณีหรือบ่อนการพนันอย่างเปิดเผยถูกต้องตามกฎหมาย รัฐบาลจำเป็นต้องให้ประชาชนตัดสินใจกันเองโดยตรงซึ่งการลงคะแนนเสียงก็คือ Yes หรือ No นั้นเองสำหรับการใช้ศัพท์ระหว่าง (Referendum) กับ (Plebiscite) ปัจจุบันมักใช้แทนกันมั่วไปหมดเนื่องจากคนทั่วไปไม่ทราบประวัติความเป็นมาของคำศัพท์ทั้งสองดังกล่าว

5. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบ ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) หรือที่เรียกว่า “ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม” ซึ่งเป็นการนำการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยตรงมาผสมผสานกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทนและเปิด โอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองการปกครองมากยิ่งขึ้น โดยให้ประชาชนมีอำนาจตัดสินใจทางการเมืองและการบริหารในเรื่อง 4 สำคัญๆ ที่มีผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตและวิถีชีวิตของประชาชน อำนาจในการตรวจสอบและควบคุมการทำงานของ “ผู้แทน” ซึ่งก็คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาแล้วแต่กรณีรวมทั้งการเปิดโอกาสให้ “สถาบันการเมือง” ต่าง ๆ อาทิภาคประชาสังคมภาคประชาชน องค์กรอิสระ องค์กรตามรัฐธรรมนูญ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สื่อมวลชนสามารถทำหน้าที่ในการติดตามและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐได้อย่างเต็มที่ (กลุ่มงานผลิตเอกสารสำนักประชาสัมพันธ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2561)

ดังนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองการจึงเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งอาจเป็นการเข้าร่วมแบบทางตรงหรือทางอ้อมก็ได้และยังเป็นวิธีการที่ผู้นำสามารถนำมา มาปรับใช้ในการจูงใจและสร้างขวัญกำลังใจให้แก่สมาชิกเป็นกลยุทธ์ที่จะช่วยให้มีแรงจูงใจในการดำเนินงานมากขึ้น การเข้าไปมีส่วนร่วมยังทำให้เกิดทัศนคติต่อการดำเนินกิจกรรมดีขึ้นส่งผลให้สมาชิกเกิดความพอใจเกิดความผูกพันและมีแรงใจที่จะมุ่งสู่ความสำเร็จกล่าวได้

สาเหตุการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

สาเหตุของการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองสามารถจัดแบ่งออกไว้ได้หลายประการซึ่งนักวิชาการแต่ละท่านอาจจะมองให้มีความสำคัญต่อความสนใจที่แตกต่างกันออกไปซึ่งเมื่อศึกษาแล้วจะพบว่าสามารถแบ่งออกได้ดังนี้

1. เกิดจากขบวนการสร้างความเป็นทันสมัยเป็นผลให้สังคมดั้งเดิมแปรเปลี่ยนไปมีความเป็นเมือง (Urbanization) การพัฒนาเป็นสังคมอุตสาหกรรม (Industrialization) มีระดับการศึกษาของคนสูงขึ้นปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้เกิดความคาดหวัง ทะเยอทะยานสูงขึ้นอันเป็นผลมาจากการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Mobilization) ในขณะเดียวกันในสังคมที่มีระดับของการพัฒนาการเมืองอยู่ในระดับต่ำไม่สามารถตอบสนองความต้องการความคาดหวังของประชาชนได้ประชาชนจะเกิดความคับข้องใจและถ้าความคับข้องใจเหล่านี้ไม่สามารถถูกขจัดไปได้แล้วประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง

2. การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างชนชั้นทางสังคม การพัฒนาการทางเศรษฐกิจก่อให้เกิดชนชั้นกลางและชนชั้นสูงมากขึ้นเมื่อโครงสร้างชนชั้นของคนเปลี่ยนไปจะทำให้ทัศนคติและพฤติกรรมทางการเมืองเปลี่ยนไป คือ

- 1) มีความสำนึกในหน้าที่ของตนเองมากขึ้น
- 2) ได้รับข่าวสารทางการเมืองเพิ่มขึ้น
- 3) ตระหนักในผลกระทบที่นโยบายของรัฐที่มีต่อตนเองมากขึ้น
- 4) มีความสำนึกในฐานะที่เป็นสัตว์การเมือง
- 5) ให้ความสนใจอย่างมากต่อกิจกรรมทางการเมืองจากทัศนคติและพฤติกรรม

ดังกล่าว จะเป็นผลให้คนไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น

3. ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผู้นำทางการเมืองก็ถือเป็นสาเหตุประการสำคัญอันจะนำไปสู่การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนา การขัดแย้งจะมาจากกลุ่มผู้นำเก่าที่มีอำนาจกับกลุ่มผู้นำใหม่เป็นเหตุให้กลุ่มผู้นำใหม่จำเป็นต้องหาทางปลุกกระตมประชาชนให้เกลียดชังระบบการเมืองแบบเดิม ๆ สร้างความชอบธรรมให้กับระบบการเมืองของตนโดยอ้างว่ายุติธรรมมากกว่าเดิมและท้ายที่สุดแล้วการขัดแย้งนี้มักจะนำไปสู่การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปของการใช้กำลังรุนแรง

4. รัฐบาลเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องราวในสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมของสังคมมากขึ้น ซึ่งในสังคมดั้งเดิมถูกรอบำงวดด้วยความเชื่อประเพณีที่มองว่าการเมืองเป็นเรื่องของคนชั้นสูงต่อมาอำนาจรัฐบาลกลางแผ่ขยายมากขึ้นความเจริญกระจายไปสู่ชนบท สิ่งอำนวยความสะดวกเครื่องอุปโภคบริโภค การศึกษา เข้าไปเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของคนในชนบทมากยิ่งขึ้น จนในที่สุดชาวชนบทก็จะเกิดความสำนึกในบทบาทหน้าที่ของตนเองและพยายามเรียกร้องหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อให้ได้มาในสิ่งที่พวกเขาต้องการมากยิ่งขึ้น

กล่าวโดยสรุป สาเหตุการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชนอาจจะมีเหตุผลสำหรับประชาชนทั่วไปซึ่งเหตุผลดังกล่าวจะมีความเกี่ยวเนื่องด้วยความทุกข์ ความเดือนร้อนที่แตกต่างกันออกไปจึงทำให้ต่างคนก็ต่างมีเหตุผลของตนเอง นอกจากนี้การศึกษาก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้ให้นักศึกษาหรือประชาชนที่มีการศึกษาสามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองได้มากขึ้นเพราะสามารถรู้ช่องทางและสิทธิเสรีภาพที่มีตามระบอบประชาธิปไตยซึ่งสาเหตุนี้ก็มักจะมากับสิ่งเหล่านี้แต่ถึงอย่างไรก็ตาม สาเหตุอาจจะมีอยู่ที่สิ่งจำเป็นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ที่อยู่กันเป็นสังคมจึงทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ถึงสิ่งที่ตนเองคาดหวังหรือต้องการอาจจะเป็นสาเหตุหลัก ๆ ที่ทำให้เกิดการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง

ประโยชน์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

คุณค่าหรือประโยชน์จากการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนที่เกิดขึ้นอย่างน้อยทำให้เห็นถึงความสามัคคีในท้องถิ่นหรือพื้นที่นั้น ซึ่งหากเป็นพื้นที่ใหญ่ ๆ อย่างระดับประเทศอาจจะต้องอาศัยความเป็นประเพณี วัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อที่มีแบบแผนเดียวกันที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม ฉะนั้นประโยชน์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอาจจะมีมองไปในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. คุณภาพของการตัดสินใจดีขึ้น เนื่องจากกระบวนการปรึกษาหารือกับสาธารณชนจะช่วยสร้างความกระจ่างให้กับวัตถุประสงค์และความต้องการของโครงการหรือนโยบาย และบ่อยครั้งที่การมีส่วนร่วมของประชาชนนำมาสู่การพิจารณาทางเลือกใหม่ ๆ ที่น่าจะเป็นคำตอบที่มีประสิทธิผลที่สุดได้

2. ใช้ต้นทุนน้อยและลดความล่าช้าลง แม้ว่าการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมจะต้องใช้เวลาและมีค่าใช้จ่ายมากกว่าการตัดสินใจฝ่ายเดียว แต่การตัดสินใจฝ่ายเดียวที่ไม่คำนึงถึงความต้องการแท้จริงของประชาชนนั้น อาจนำมาซึ่งการโต้แย้งคัดค้านหรือการฟ้องร้องกัน อันทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงในระยะยาว เกิดความล่าช้า และความล้มเหลวของโครงการได้ในที่สุด

3. การสร้างฉันทามติ การมีส่วนร่วมของประชาชนจะสร้างข้อตกลงและข้อผูกพันอย่างมั่นคงในระยะยาวระหว่างกลุ่มที่มีความแตกต่างกัน ช่วยสร้างความเข้าใจระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ลดข้อโต้แย้งทางการเมืองและช่วยให้เกิดความชอบธรรมต่อการตัดสินใจของรัฐบาล

4. การนำไปปฏิบัติง่ายขึ้น การเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำให้ประชาชนมีความรู้สึกของการเป็นเจ้าของการตัดสินใจนั้นและทันทีที่การตัดสินใจได้เกิดขึ้นพวกเขาก็อยากเห็นมันเกิดผลในทางปฏิบัติและยังอาจเข้ามาช่วยกันอย่างกระตือรือร้นอีกด้วย

5. การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าที่เลวร้ายที่สุดเพราะการเปิดโอกาสให้ฝ่ายต่าง ๆ เข้ามาแสดงความต้องการและข้อห่วงกังวลตั้งแต่เริ่มต้นโครงการจะช่วยลดโอกาสของการโต้แย้งและการแบ่งฝ่ายที่จะเป็นปัจจัยให้เกิดการเผชิญหน้าอย่างรุนแรงได้

6. การคงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม เนื่องจากกระบวนการตัดสินใจที่โปร่งใสและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมจะสร้างความน่าเชื่อถือต่อสาธารณชนและเกิดความชอบธรรมโดยเฉพาะเมื่อต้องมีการตัดสินใจในเรื่องที่มีการโต้แย้งกัน

7. การคาดการณ์ความห่วงกังวลและทัศนคติของสาธารณชน เพราะเมื่อเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้มาทำงานร่วมกับสาธารณชนในกระบวนการมีส่วนร่วมพวกเขาจะได้รับรู้ถึงความห่วงกังวลและมุมมองของสาธารณชนต่อการทำงานขององค์กร ซึ่งจะช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถคาดการณ์ปฏิกริยาตอบสนองของสาธารณชนต่อกระบวนการและการตัดสินใจขององค์กรได้

8. การพัฒนาภาคประชาสังคม ประโยชน์อย่างหนึ่งของการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ ทำให้ประชาชนมีความรู้ทั้งในส่วนของเนื้อหาโครงการและกระบวนการตัดสินใจของรัฐ รวมทั้งเป็นการฝึกอบรมผู้นำและทำให้ประชาชนได้เรียนรู้ทักษะการทำงานร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต (เรณูมาศ รักษาแก้ว, 2561)

กล่าวโดยสรุป ประโยชน์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอาจจะมองได้หลายมิติที่เกิดขึ้นอย่างที่สุดจะเห็นพลังของความคิดเห็นและความต้องการที่เป้าหมายร่วมกันส่งผลต่อคุณภาพของการตัดสินใจดีขึ้นการใช้ต้นทุนน้อยและลดความล่าช้าลง การสร้างฉันทามติการนำไปปฏิบัติง่ายขึ้น การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าที่เลวร้ายที่สุดการคงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม การพัฒนาภาคประชาสังคมและการคาดการณ์ความห่วงกังวลและทัศนคติของสาธารณชนร่วมกันเพื่อสร้างความขัดแย้งให้ลดน้อยลงที่สุดเพราะหากว่าไม่สามารถจะสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้ จะทำให้การมีส่วนร่วมกลับกลายเป็นความไม่เห็นด้วยอย่างรุนแรง

การเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย

การปกครองในระบอบประชาธิปไตย คือ การปกครองที่มีอำนาจอธิปไตยสูงสุดได้แก่ อำนาจทางนิติบัญญัติ อำนาจทางบริหารและอำนาจทางตุลาการ ซึ่งเป็นอำนาจของปวงชนทั้งประเทศ ประชาธิปไตยจึงมีความเกี่ยวข้องกับประชาชนในด้านการจัดระเบียบการจัดการปกครองประเทศและวิถีชีวิตในการดำรงอยู่ร่วมกันอย่างยอมรับสิทธิ เสรีภาพความสำคัญและประโยชน์ซึ่งกันและกันโดยอาศัยกระบวนการเลือกตั้ง โดยเลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่รักษาผลประโยชน์และใช้อำนาจทางการเมืองแทนซึ่งหมายถึง ความสามารถที่จะกำหนดและบังคับใช้สิทธิและหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง ชอบธรรม ตามอุดมการณ์ประชาธิปไตย

1. หลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย

หลักที่ถือว่าประชาชนเป็นแหล่งที่เกิดและเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ ซึ่งเป็นหลักการในการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีการใช้หลักเหตุผลในการปกครองโดยเสียงข้างมากโดยไม่ละเมิดสิทธิของฝ่ายข้างน้อยจำเป็นต้องมีกฎหมายหรือหลักนิติธรรมมีหลักความเสมอภาค การปกครองนั้นต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชนโดยให้รัฐบาลมีอำนาจจำกัดและจำเป็น โดยไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนมีหลักการประนีประนอมกล่าวคือ พยายามหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง ซึ่งสามารถประมวลหลักการประชาธิปไตยไว้ 10 ประการคือ

- 1) อำนาจอธิปไตย (อำนาจสูงสุด) มาจากราษฎรเป็นของปวงชนหรือมหาชน
- 2) ขั้นตอนเลือกผู้นำเป็นไปโดยเสรี
- 3) ผู้นำมีความรับผิดชอบ
- 4) ระบอบความเสมอภาค (ของราษฎรโดยกฎหมาย)
- 5) สนับสนุนพรรคการเมืองมีมากกว่าหนึ่งพรรค
- 6) พึงเน้นความหลากหลายในชีวิตประจำวัน
- 7) ไม่กีดกันกลุ่มสำคัญ ๆ จากการมีส่วนร่วมในการบริหารการปกครอง
- 8) ส่งเสริมครรลองทัศน์คติแบบประชาธิปไตย
- 9) ให้สำนึกในความเป็นพลเมืองดี
- 10) เน้นความเชื่อมั่นในความดีของมนุษย์

กล่าวโดยสรุป ระบบประชาธิปไตยมีฐานมาจากความเชื่อในเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ที่เกิดมาพร้อมกับความมีเหตุผลมีเสรีภาพและมีความเท่าเทียมเสมอภาคกันการปกครองในสังคมจึงควรสนองธรรมชาติของมนุษย์ด้วยหลักการสำคัญของประชาธิปไตยมี 2 ประการคือ 1) การยึดมั่นความสำคัญของบุคคลทั้งในด้านความเสมอภาคสิทธิและเสรีภาพของมนุษย์และ 2) การเคารพหลักนิติธรรม เกณฑ์คุณค่าสากลของสังคมที่เป็นประชาธิปไตยนั้น คือ “การมีอิสรภาพ ความเสมอภาค และภราดรภาพ” และเกณฑ์คุณค่าของสังคมไทยจะต้องมี “ความสุจริตถูกต้องและความรับผิดชอบ” ผนวกเข้าไปด้วยโดยเสนอให้สังคมไทยใช้ความพยายามในการสร้างเสริมให้กลายเป็นวัฒนธรรมหรือเป็นแบบอย่างของการดำเนินชีวิตที่เน้นอิสรภาพ เสมอภาค ภราดรภาพ สุจริตถูกต้องและมีความรับผิดชอบ

2. รูปแบบและอำนาจอธิปไตยตามระบอบประชาธิปไตย

ระบอบประชาธิปไตย หมายถึง ระบอบการปกครองตนเองของประชาชน ซึ่งตรงกันข้ามกับระบอบอำนาจนิยม ซึ่งเป็นระบอบปกครองโดยคนเดียวหรือโดยคนกลุ่มน้อย ที่มีอำนาจมากกว่าประชาชนทั่วไป ในโลกยุคเศรษฐกิจตลาดเสรีสมัยใหม่นี้คนส่วนใหญ่ซึ่งเป็นพลเมืองผู้เสียภาษีทั้งทางตรงและทางอ้อมและเป็นเจ้าของสาธารณสมบัติร่วมกันเชื่อว่าระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบที่จะสร้างควมมีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาและพัฒนาประเทศและความเป็นธรรมได้มากกว่าระบอบอำนาจนิยมในบางสถานการณ์ ในระบอบอำนาจนิยมอาจจะมีผู้ปกครองที่เป็นคนดีหรือคนเก่งอยู่บ้าง แต่ก็ไม่มีหลักประกันว่าเขาหรือลูกหลานหรือพรรคพวกเขาที่ได้ตำแหน่งจากการ

สืบเชื้อสายหรือการแต่งตั้งจะปกครองประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรมสำหรับคนส่วนใหญ่เสมอไปเพราะระบบสืบเชื้อสายและแต่งตั้งเป็นระบบที่ไม่แน่นอนและไม่มีประสิทธิภาพเพราะว่าการให้คนสืบทอดอำนาจโดยไม่มี การตรวจสอบถ่วงดุลมักนำไปสู่การฉ้อฉลเพื่อประโยชน์ส่วนตนระบอบประชาธิปไตยดีกว่าระบอบอำนาจนิยมในแง่ที่ว่า มีระบบคัดเลือกผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพกว่าและมีระบบการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ปกครองมีอำนาจมากเกินไปได้ดีกว่า แต่ทั้งนี้ต้องเป็นระบอบประชาธิปไตยที่ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงไม่ใช่สักแต่มีการเลือกตั้งแต่ยังมีการซื้อเสียงขายเสียง การโกง การใช้อำนาจและระบบอุปถัมภ์และที่สำคัญในด้านค่านิยมประชาธิปไตยที่ประชาชน ระบบการศึกษา สื่อมวลชน ซึ่งรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้นมีอยู่ทั้งหมด 3 รูปแบบ คือ

- 1) รูปแบบรัฐสภา ซึ่งเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีรัฐสภาเป็นผู้บริหาร
- 2) รูปแบบประธานาธิบดี ซึ่งอำนาจบริหารเป็นของประธานาธิบดีที่ได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชน และ
- 3) รูปแบบกึ่งรัฐสภา กึ่งประธานาธิบดี ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยในรูปแบบนี้ประธานาธิบดีมาจากการเลือกตั้งจากประชาชนมีตำแหน่งเป็นประมุขของประเทศและยังเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร

การปกครองที่อำนาจสูงสุดเป็นของประชาชนโดยประชาชนทุกคนมีสิทธิเสรีภาพในการดำเนินชีวิตตามความพอใจของตนเองอย่างเต็มที่แต่ต้องไม่ไปละเมิดต่อสิทธิของบุคคลอื่นหรือขัดต่อกฎหมายในระบอบประชาธิปไตยทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพในการดำเนินชีวิตอยู่ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญและมีหน้าที่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมายบัญญัติไว้ อำนาจอธิปไตยแบ่งเป็น 3 อำนาจ ดังนี้

- 1) อำนาจนิติบัญญัติ โดยพระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติผ่านทางรัฐสภา ซึ่งผู้ที่จะใช้อำนาจนี้คือ กลุ่มบุคคลที่อาสาเป็นตัวแทนของปวงชนหลาย ๆ คนรวมตัวกันตั้งเป็นพรรคการเมืองเสนอตัวบุคคลที่ทางพรรคเห็นว่าเหมาะสมให้ประชาชนเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) มีอำนาจในการออกกฎหมาย ยกเลิก แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพื่อใช้ในการบริหารประเทศและปกป้องสิทธิเสรีภาพของประชาชนรวมทั้งการสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยให้เกิดขึ้นแก่สังคมกับบุคคลที่ไม่สังกัดหรือเกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา (สว.) มีหน้าที่กลั่นกรองกฎหมายที่สภาผู้แทนราษฎรบัญญัติขึ้นแต่ในเรื่องที่สำคัญมาก ๆ เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของแผ่นดิน สภาใดสภาหนึ่งไม่มีอำนาจให้ความเห็นชอบได้ต้องประชุมร่วมทั้งสองสภา เรียกว่า รัฐสภาจึงให้ความเห็นชอบได้ เช่น การประกาศสงคราม การรับฟังคำชี้แจงและการให้ความเห็นชอบสนธิสัญญา เป็นต้น

- 2) อำนาจบริหาร พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีคนหนึ่งที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมติคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรและจะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระหรือเกินกว่าแปดปีมิได้ สุดแต่

ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งกรณีใดจะยาวกว่ากัน โดยประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีอื่นอีกไม่เกินสามสิบห้าคนประกอบเป็นคณะรัฐมนตรีมีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดินตามหลักความรับผิดชอบร่วมกันก่อนที่คณะรัฐมนตรีจะเข้าบริหารราชการแผ่นดินต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภาและชี้แจงการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ โดยไม่มีการลงมติไว้วางใจทั้งนี้ภายในสิบห้าวันนับแต่วันเข้ารับหน้าที่และเมื่อเข้ารับหน้าที่แล้วต้องจัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดินเพื่อกำหนดแนวทางการปฏิบัติราชการของแต่ละปี

3) อำนาจตุลาการ คือ อำนาจที่ให้แก่ศาลในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีความต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้โดยศาลมีหน้าที่ให้ความยุติธรรมแก่ทุกคนตามบทบัญญัติของกฎหมายที่ฝ่ายนิติบัญญัติได้ตราขึ้นมาใช้ โดยพระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจตุลาการผ่านทางศาลต่าง ๆ ซึ่งแบ่งออกได้ดังนี้ 1) ศาลยุติธรรม 2) ศาลรัฐธรรมนูญ 3) ศาลปกครอง ศาลปกครอง มี 3 ระดับ คือ ศาลปกครองชั้นต้น ศาลปกครองชั้นอุทธรณ์ ศาลปกครองสูงสุด การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือนและการลงโทษตุลาการในศาลปกครองต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองอันประกอบประธานศาลปกครองสูงสุดเป็นประธานกรรมการ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนเก้าคนซึ่งเป็นตุลาการในศาลปกครองและได้รับเลือกจากตุลาการในศาลปกครองด้วยตนเอง กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับเลือกจากวุฒิสภาสองคนและจากคณะรัฐมนตรีอีกหนึ่งคน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับจะกำหนดให้อำนาจทั้งสามแยกเป็นอิสระจากกัน มีการคานอำนาจซึ่งกันและกันเพื่อป้องกันไม่ให้อำนาจใดอำนาจหนึ่งมีอำนาจมากกว่าอำนาจอื่น อันจะนำไปสู่การใช้อำนาจไปในทางที่ผิดทำให้ประชาชนและประเทศได้รับความเดือดร้อนเสียหายการถ่วงดุลอำนาจระหว่างอำนาจอธิปไตยเป็นเพราะความสัมพันธ์หรือการถ่วงดุลอำนาจระหว่างอำนาจอธิปไตยทั้ง 3 มีลักษณะ ดังนี้

1) ฝ่ายนิติบัญญัติหรือรัฐสภา นอกจากจะมีอำนาจด้านนิติบัญญัติแล้วยังมีอำนาจควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหารหรือรัฐบาลให้เป็นไปตามที่ฝ่ายบริหารได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาหรือเมื่อฝ่ายนิติบัญญัติเห็นว่าประชาชนได้รับความเดือดร้อนหรือประชาชนมีความต้องการความช่วยเหลือแต่ฝ่ายบริหารยังไม่เข้าไปแก้ปัญหาอันนั้น ๆ ให้ประชาชน

2) ฝ่ายบริหาร นอกจากมีอำนาจในการบริหารราชการแผ่นดินแล้ว ยังมีอำนาจในการออกกฎหมายบางชนิดที่จำต้องใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินเช่น พระราชกำหนด พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวงเป็นต้น และยังมีอำนาจที่จะควบคุมฝ่ายนิติบัญญัติตามรัฐธรรมนูญได้ให้อำนาจออกเป็นพระราชกฤษฎีกายุบสภาคืนอำนาจให้แก่ประชาชนเพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่แก่ฝ่ายบริหาร

3) ฝ่ายตุลาการ เป็นฝ่ายเดียวที่มีความเป็นอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีต่าง ๆ แต่ก็ต้องพิจารณาพิพากษาตามตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ที่ฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารได้บัญญัติขึ้นใช้ในขณะนั้น

กล่าวโดยสรุป อำนาจอธิปไตยตามระบอบประชาธิปไตยจะมีลักษณะการแบ่งอำนาจให้มีสิทธิในการทำหน้าที่ต่อหรือเป็นความสัมพันธ์เชิงการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกันทำให้องค์กรภายในรัฐมีศักดิ์ศรีและเป็นไปตาม ไปตามกระบวนการขับเคลื่อนประเทศไปสู่การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยได้แก่ อำนาจบริหาร อำนาจตุลาการ และอำนาจนิติบัญญัติ

การปกครองท้องถิ่นของไทย

การปกครองท้องถิ่นเป็นระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ ที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่นไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกันทั้งหมดหรือเพียงบางส่วนหรือเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่ได้มีการเลือกตั้งโดยอิสระ เพื่อเลือกผู้ทำหน้าที่บริหารการปกครองท้องถิ่นมีอำนาจอิสระพร้อมความรับผิดชอบซึ่งตนสามารถที่จะใช้ได้โดยปราศจากการควบคุมของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลางหรือภูมิภาค องค์ปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดขึ้นจากการกระจายอำนาจจากส่วนกลางให้มาทำหน้าที่เพื่อให้บริการแก่ประชาชนในพื้นที่นั้นอย่างทั่วถึง รวดเร็วและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งถือได้ว่าองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีความเป็นอิสระจากรัฐที่จะเข้ามาแทรกแซงกิจการภายในเพราะเป็นการระบุไว้ในรัฐธรรมนูญในการปกครองตนเองพร้อมกันนั้นยังภาระหน้าที่อีกมากมายในการพัฒนาแก้ปัญหาความเดือนร้อนและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนอีกด้วย นอกจากนี้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีความเป็นอิสระในฐานะเป็นนิติบุคคล เป็นอิสระในการบริหารจัดการในเรื่องต่าง ๆ ที่อยู่ในขอบเขตการปกครองของตน นอกจากนี้การกำกับดูแลของภาครัฐที่จะต้องควบคุมให้การบริหารเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนตามเจตนารมณ์ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560 ทั้งนี้การกำกับดูแลนอกจากหน่วยงานภาครัฐระดับสูงแล้วภาคประชาชนก็สามารถที่เข้าไปดูแลและกำกับการดำเนินกิจกรรมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอีกด้วยแต่ต้องอยู่ในกรอบแห่งการบริหารเท่านั้น ฉะนั้น การกำกับดูแลจึงเป็นเรื่องที่สามารถทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารงานได้อย่างโปร่งใส สามารถที่จะตรวจสอบได้ การบริหารจะต้องเปิดเผยทั้งงบประมาณ โครงการ แผนงาน และกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งประชาชนทั่วไปสามารถของข้อมูลดังกล่าวได้อีกด้วยขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่ใช้สำหรับการบริหารจัดการในประเทศไทยปัจจุบัน จะพบว่า มี 5 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ

- 1) การปกครองท้องถิ่นในรูปแบบองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.)
- 2) การปกครองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาล
- 3) การปกครองท้องถิ่นในรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล
- 4) การปกครองท้องถิ่นในรูปแบบพิเศษ เมืองพัทยา
- 5) การปกครองท้องถิ่นในรูปแบบพิเศษ กรุงเทพมหานคร

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดขึ้นภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายต่าง ๆ เช่น พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พระราชบัญญัติเทศบาล พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี 2546

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และกฎหมายอีกมากมายเพื่อให้เกิดลักษณะของการกระจายอำนาจไปสู่ภาคประชาชนมากยิ่งขึ้นให้มีส่วนร่วมในภาคการบริหารจัดการในลักษณะการตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานให้กับประชาชนอย่างแท้จริง แต่กระนั้นหากมองในเชิงผลประจักษ์ที่ผ่านมามการบังคับใช้กฎหมายที่ถูกบัญญัติขึ้นมากลับไม่มีผลต่อการประเด็นดังกล่าวมากนักอาจจะเป็นปัจจัยหลายประการที่ไม่สามารถจะบรรลุเป้าหมายที่คณะบัญญัติกฎหมายต้องการได้ซึ่งหนึ่งในนั้นอาจจะเป็นเพราะระบบภาคการเมืองระดับชาติและผู้มีอิทธิพลต่อผลประโยชน์เข้ามาครอบงำกิจการบ้านเมืองและระบบการบริหารท้องถิ่นรวมทั้งอำนาจของรัฐบาลที่ยังไม่ไว้วางใจต่อท้องถิ่นอย่างแท้จริงจึงทำให้การขับเคลื่อนให้เป็นไปตามความคาดหวังยังล้มเหลวเรื่อยไป

บทสรุป

การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ถือเป็น การปกครองโดยประชาชน และเพื่อประชาชน ในฐานะที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยจึงเป็นหัวใจของระบบนี้ ดังนั้นการเข้ามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองของประชาชน จึงถือเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในระบอบประชาธิปไตยทั้งนี้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในการกำหนดนโยบายของรัฐบาล เป็นกระบวนการชี้วัดพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจะก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดี ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองทั้งทางตรงและทางอ้อมเนื่องจากประชาชนมีจำนวนมากเกินกว่าจะให้โอกาสทุกคนใช้สิทธิในการปกครองประเทศ การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชนในระดับท้องถิ่นคือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะการเลือกตั้งเพื่อเลือกตัวแทนเข้าไปบริหารปัจจัยพื้นฐาน ซึ่งเกิดจากความเกี่ยวเนื่องด้วยความทุกข์ ความเดือนร้อนที่แตกต่างกันออกไปจึงทำให้ต่างคนก็ต่างมีเหตุผลของตนเอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดขึ้นภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการกระจายอำนาจไปสู่ภาคประชาชนมากยิ่งขึ้น เพื่อมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานให้กับประชาชนอย่างแท้จริง โดยประชาชนจะเลือกผู้แทนของตัวเองเข้ามาใช้อำนาจของตนเองในการบริหารจัดการความต้องการ และปัญหาในชุมชน

เอกสารอ้างอิง

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และคณะ. (2554). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บริษัท เอ.พี.กราฟฟิค ดีไซน์และการพิมพ์ จำกัด, 2554.

เรณูมาศ รักษาแก้ว. (2561). *การมีส่วนร่วมของประชาชน*. เข้าถึงได้จาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=>

สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2561). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2561). *การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการเลือกตั้ง*.
(รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.